

Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností

Charakteristika predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností.

Z oblastí, ktoré sú pri autizme a ďalších pervazívnych vývinových poruchách poškodené, je najmarkantnejšie poškodenie v oblasti komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností. Nakoľko skutočná komunikácia predstavuje vždy sociálnu interakciu, nemožno od poškodenia sociálnych zručností komunikáciu oddeliť.

Rozvíjanie schopnosti komunikovať je preto jedným zo základných cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami bez mentálneho postihnutia (ďalej aj „dieťa/žiak s AU alebo PVP (bez MP)“) závislosti od miery ich „autistického“ poškodenia, resp. aktuálne používanej formy komunikácie.

Cieľom špecifického vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností je vytvorenie, resp. rozvíjanie komunikačnej schopnosti s atribútmi prostriedku vyjadrovania potrieb, nadväzovania kontaktov, ako aj výmeny informácií a vo vyšších ročníkoch, resp. v prípade menšej miery autizmu, aj vyjadrovanie vlastných emocionálnych stavov a ich „čítanie“ zo správania iných ľudí, a najmä následná schopnosť prispôbenia vlastného správania vnímaným informáciám verbálneho aj neverbálneho charakteru.

Na každom stupni vyučovania predmetu, nezávisle od spôsobu komunikácie dieťaťa, je potrebné rozvíjanie jestvujúcich schopností komunikácie v zmysle sociálnej komunikácie, ich posúvanie na vyššiu vývinovú úroveň a generalizácia naučených schopností na nové situácie, nový kontext.

Prvoradým cieľom je sociálne správanie zodpovedajúce veku dieťaťa, úrovni jeho schopností, resp. rozvíjanie učenia základných predpokladov týchto zručností. Všetky naučené schopnosti je potrebné za úzkej spolupráce s rodinou generalizovať na prirodzené, domáce prostredie, inak vzdelávanie stráca zmysel.

Neoddeliteľnou súčasťou sociálneho správania sú schopnosti, ktoré napomáhajú sociálnej integrácii, tzv. integračné zručnosti - nadväzovanie a udržanie vzťahov, trávenie voľného času atď., vrátane „zamestnaní“, ktoré pre bežné deti nie sú atraktívne. Je to pomoc pedagógom cez prestávku, zodpovednosť za čistotu v jasne určenom priestore, zodpovednosť za poriadok na jasnom mieste a pod.

Aby sa dieťa s AU alebo PVP (bez MP) stalo členom skupiny, resp. malo vzťah s iným dieťaťom alebo s členom rodiny, musí mať schopnosti nevyhnutné k nadväzovaniu interakcií. Členovia skupiny iniciujú kontakty, reagujú jeden na druhého a podieľajú sa na ovplyvňovaní štruktúry interakcie. Inými slovami deti sa samy rozhodujú, kedy a ako prebieha interakcia, nereagujú len na inštrukcie vonkajšieho vodcu. Deti sú aktívne, pretože aktivita sama je pre ne odmenou (aspoň čiastočne).

U malých detí, ktoré nemajú AU alebo PVP, sa sociálne kontakty prejavujú rôznymi formami sociálnych hier. Avšak základy sociálnej hry sú väčšinou naučené v izolácii od iných detí. Dieťa sa naučí hádzať loptu, stavať vežu, bicyklovať atď. samo, resp. bez asistencie iných detí. To znamená, že dieťa naučené zručnosti nezačne automaticky využívať aj v aktivitách s inými deťmi. V ranom sociálnom vývine dieťa potrebuje zažiť rôznorodé sociálne interakcie, až potom ich začne samo vyhľadávať. Sociálny vývin dieťaťa s AU alebo PVP (bez MP) je od tejto prirodzenej cesty výrazne odlišný.

Problémy, vyplývajúce z autizmu a ďalších pervazívnych vývinových porúch, neumožňujú deťom, aby sociálne zručnosti nadobúdali spontánne, intuitívne,

vyplývajú zo sociálneho pochopenia. Z hľadiska používaných metód majú preto dominantnú úlohu kognitívne postupy a postupy terapie správania. Z rovnakého dôvodu deti naučené schopnosti neaplikujú spontánne v domácom prostredí. Je nevyhnutné nepretržite rodinu informovať o dosiahnutých pokrokoch detí a metódach, ako ich preniesť domov - v oblasti komunikácie, sociálneho správania i integračných zručností.

Všeobecným cieľom predmetu, ktorý sa prelína každým ročníkom je rozširovanie funkčnej komunikácie v kategóriách:

- žiadanie osobných potrieb,
- reakcie na správanie iných ľudí,
- komentovanie,
- žiadanie informácií,
- vyjadrovanie pocitov,
- vyjadrovanie prosociálnych postojov.

Vhodným východiskom je tzv. Laheyovej model vývinu reči, ktorý sa orientuje na jazykové schopnosti detí, komunikačné správanie, ako aj nerečové komunikačné správanie. Vychádza zo zákonitostí normálneho vývinu, pričom rešpektuje kognitívne a sociálne aspekty vývinu konkrétneho dieťaťa. Pri voľbe cieľov na najbližšie obdobie, vychádzame z dosiahnutej úrovne troch základných dimenzií jazyka: obsahu, formy a pragmatiky.

Obsah – o čom sa hovorí, alebo čo v reči rozumieme. Predstavuje sémantiku reprezentovanú vo vyjadrovaní. Vyvíja sa spontánne počas celého života. Existujú tri hlavné kategórie obsahu: predmety, vzťahy medzi predmetmi a vzťahy medzi dejmi.

Forma – cesta ako prebieha prenos informácií. Môže prebiehať prostredníctvom zvukov, pohybmi alebo postavením rúk, používaním komunikačných symbolov a rôznych komunikačných prostriedkov, ktoré plnia rolu náhradnej a/alebo podpornej komunikácie.

Pragmatika – prečo dochádza ku komunikácii a ako prebieha komunikácia. Rozlišujeme tri základné aspekty pragmatiky:

Ciele – prečo dochádza ku komunikácii, t. j. interakcia, regulácia a kontrola medzi partnermi komunikácie, dosiahnutie osobných cieľov, vzbudenie pozornosti.

Výber foriem na dosiahnutie cieľa – ako sa vyberajú formy vyjadrovania, aby slúžili potrebnej funkcii v danom kontexte. Časť správy je vždy nejazyková: predmety, deje, vzťahy atď.

Interakcia medzi ľuďmi – ako upútať pozornosť, ako reagovať na prehovor inej osoby, ako ukončiť rozhovor, vedieť sa správať v roli počúvajúceho aj hovoriaceho, resp. toho, kto sa nejakou formou vyjadruje.

Sekundárnym cieľom špecifického predmetu je zmierňovanie prejavov problémového správania.

Ciele možno dosiahnuť používaním správnych foriem komunikácie: verbálnej a/alebo alternatívnej, a/alebo augmentatívnej.

Pri výbere správnych spôsobov komunikácie treba zohľadniť – aký je stupeň motivácie dieťaťa komunikovať, aký je repertoár neverbálneho komunikačného správania dieťaťa, aká je kognitívna úroveň dieťaťa, aké má dieťa problémové správanie – ktoré je potrebné brať do úvahy pri výbere komunikačného systému.

Ciele možno dosiahnuť používaním vhodných foriem a stupňov pomoci: prompt (fyzický, vizuálny, iný, nešpecifický), tvarovanie (jestvujúceho správania do inej, želanej formy), reťazenie (vybudovanie nového správania kombináciou jednoduchých prvkov správania).

Vzhľadom na fakt, že narušenie sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti je pre autizmus a ďalšie pervazívne vývinové poruchy symptomatické, ako aj fakt, že autistický vývin je charakterizovaný svojou nerovnomernosťou, je takmer nepravdepodobné, aby žiak mohol postupovať rovnomerne, resp. že každý nový školský rok sa automaticky prechádza v obsahu vzdelávania do cieľov ďalšieho ročníka.

Inými slovami ciele treba voliť na základe dosiahnutej vývinovej úrovne, t. j. vybrať si najbližší dosiahnuteľný ročník. Môže to znamenať, že žiak je viacero školských rokov vzdelávaný podľa obsahu vzdelávania rovnakého ročníka, príp. nepostupuje vzhľadom na ročník. Súvisí to s možnosťami žiaka dosiahnuť v tejto oblasti viac, s kapacitami konkrétneho žiaka, podmienené mierou autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch, mentálnou úrovňou, príp. pridruženými postihnutiami a pod.

Cieľom nie je za jeden školský rok zvládnuť ciele jedného ročníka, ale zvoliť ciele takého ročníka v tomto predmete, ktoré žiak môže dosiahnuť, na ktoré má vývinové predpoklady, v jeho vlastnom, individuálnom tempe, sprostredkované špecifickými formami, metódami a prostriedkami, ktoré sú jedinečné pre každého žiaka s AU alebo PVP (bez MP).

Ciele jednotlivých ročníkov je potrebné vždy adaptovať vzhľadom na zvolené formy komunikácie (pozri proces vyššie).

Dieťa, ktoré je verbálne, nie automaticky využíva svoju verbalitu na sociálnu komunikáciu, či vyjadrovanie potrieb. Rovnako nie je pre autistický vývin prirodzené, že verbalizujúce dieťa má osvojené a pragmaticky využíva preverbálne formy komunikácie.

Pre optimálnu voľbu správnych cieľov prejdeme cieľmi od najnižšieho ročníka, čím vlastne diagnostikujeme stupeň dosiahnutej vývinovej úrovne. Hneď ako sú niektoré ciele dieťaťom len naznačované, ale nie zvládnuté v rôznych kontextoch a spontánne využívané (pragmatika), to sú tie správne ciele a správna úroveň, z ktorej sa v danom školskom roku vychádza (aj keď sa začne učiť polovica cieľov jedného ročníka a v rámci školského roka sa prechádza do ďalšieho ročníka).

Ciele sa prispôsobujú aktuálnej forme komunikácie dieťaťa (verbálnej, neverbálnej).

Poznámka k alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácii (AAK)

Väčšina detí, ktoré sú neúspešné v dosiahnutí optimálnej verbálnej komunikácie, resp. ich schopnosti sú obmedzené, môžu rozširovať svoje komunikačné schopnosti používaním AAK. Neexistuje najefektívnejšia forma pre deti s AU alebo PVP. Výber vhodnej AAK je zložitý. Najdôležitejšia je správna voľba AAK vzhľadom na konkrétne dieťa. Úspešná komunikácia vyžaduje, aby dieťa bolo schopné používať určité komunikačné prostriedky. Vždy je potrebné zvážiť silné a slabé stránky dieťaťa a vyberať s ohľadom na výhody a nevýhody AAK.

Najpoužívanejšia forma komunikácie je reč, predovšetkým pre jej zrozumiteľnosť, ako aj schopnosť posilňovať verbálny prejav detí bez špecifického tréningu. Reč je vždy poruke, možno ju rýchlo a úspešne využiť. Napriek uvedenému je pre dieťa s AU alebo PVP reč mimoriadne náročná forma komunikácie (z rôznych dôvodov). Čím neskôr začne dieťa s AU alebo PVP „hovoriť“, tým je pravdepodobnejšie, že sa verbálna komunikácia bude rozvíjať obmedzene, čo je potrebné brať do úvahy pri vzdelávaní žiaka s AU alebo PVP (bez MP).

Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností pre prípravný ročník

1. Charakteristika predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností. (viď. v úvode predmetu)

2. Proces vyučovania predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností sa bude realizovať 8 hodín týždenne. Ciele je potrebné dosahovať rozmanitými spôsobmi, podľa individuálnych kapacít žiaka, ním preferovaných aktivít a vychádzajúc z tvorivosti učiteľa a prirodzených možností sociálneho a komunikačného prostredia školy.

3. Ciele a obsah vzdelávania

PRÍPRAVNÝ ROČNÍK

Ciele

- Zintenzívňovať túžbu žiaka komunikovať,
- vytvárať podmienky k tomu, aby sa komunikácia stala pre žiaka zábavnou,
- rozvíjať expresívne vyjadrovanie potrieb (verbálne),
- využívať neverbálne modalitty vrátane očného kontaktu ku komunikácii,
- zapájať sa do skupinovej činnosti (5- 6 detí), napr. počúvanie príbehu,
- počúvať v nerecipročných situáciách, napr. rozhlas, čítanie príbehov (nie video),
- dokončiť vlastnú úlohu v skupine, bez intervencie učiteľa,
- potichu počúvať ostatných,
- počúvať deti a dospelých, pýtať sa a reagovať na otázky a komentovať to, čo sa povedalo (zväčšovanie rozsahu a tenacity pozornosti),
- dokázať sa sústrediť na jeden zvuk, napr. hlas spomedzi iných,
- počúvať a nasledovať inštrukcie a usmernenia,
- identifikovať svoje oblečenie, tašku a ostatné veci,
- identifikovať ostatné veci, ktoré dieťaťu patria,
- schopnosť nájsť svoje miesto/ lavicu v triede.
-

Obsah

Zmapovaním základných potrieb žiaka špecifikovať najfrekvencovanejšie potreby a prístup kním obmedziť, resp. využiť ako základ vyjadrovania potrieb jednoduchou verbálnou formou, ktorá je v súlade s používanou úrovňou verbálneho vyjadrovania žiaka. Provokácia komunikácie žiaka používaním jeho hračiek, predmetov záujmu, zmapovaním obľúbených aktivít/predmetov (motivačná báza) žiaka.

Vytvoriť podmienky k tomu, aby bol žiak nútený verbálne vyjadriť žiadosť o ne. Provokácia komunikácie žiaka používaním sociálnych rituálov, ktoré žiak obľubuje, dôsledné vyžadovanie používania neverbálnych modalít (očného kontaktu) so súčasnou verbalizáciou v rámci každej komunikačnej situácie.

Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností pre 1. ročník

1. Charakteristika predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností. (viď. v úvode predmetu)

2. Proces vyučovania predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností sa bude realizovať 3 hodín týždenne. Ciele dosahujeme rozmanitými spôsobmi, podľa individuálnych kapacít žiaka, ním preferovaných aktivít a vychádzajúc z tvorivosti učiteľa a prirodzených možností sociálneho a komunikačného prostredia školy. Cieľom je naučiť sa používať konverzačné frázy v každodenných situáciách. Spočiatku sa žiak učí dávať mechanické odpovede na opakujúce sa situácie. Prompty sú postupne zmierňované, pretože sa očakáva, že žiak bude komunikovať v prirodzených situáciách. Podstatné je uvedomiť si, že aj keď žiaka naučíme mnoho reakcií, ešte to neznamena, že bude schopné sociálne komunikovať. Je potrebné ho učiť byť vnímavejším k sociálnym kľúčom správania sa a komunikácie.

Rozhovor predpokladá schopnosti

- všímať si rôznorodé aspekty „správy“ komunikačného partnera,
- spracovať rôznorodé aspekty „správy“ komunikačného partnera,
- interpretovať obsah a zmysel verbálneho, neverbálneho a afektívneho správania hovoriaceho,
- pochopiť správu hovoriaceho vo vzťahu k sociálnemu kontextu,
- pochopiť mentálny stav komunikačného partnera,
- mapovať relevantnosť rozhovoru pre partnera,
- zorganizovať si myšlienky relevantné k téme rozhovoru,
- znova si vybaviť informácie relevantné k téme rozhovoru, partnerovi a kontextu,
- používať primeranú proximitu a reč tela,
- priebežne dynamicky reagovať na sociálnu dynamiku rozhovoru.

Aby sme dieťa pripravili na interaktívnu hru s iným dieťaťom, učíme ho potrebné sociálne zručnosti najprv v situácii 1:1. Keď má dieťa naučené niektoré sociálne zručnosti, začneme s krátkou interakciou s iným dieťaťom. Interakcia ešte nemusí mať za cieľ deti niečo naučiť. Dôležité je, aby si na seba zvykli, aby spolu zažili spoločné príjemné zážitky z aktivít, ktoré majú spoločné. Tieto stretnutia sú ideálnou príležitosťou na odpozorovanie ich schopností a identifikáciu tých, ktoré ich budeme ďalej učiť v situáciách 1:1. Tieto situácie nemajú len funkciu identifikácie nedostatkov dieťaťa, ale aj postupné priblíženie jeho hrových, sociálnych a komunikačných schopností štandardným.

V situácii učenia by mal byť vždy len jeden aspekt hry pre dieťa nový. V rámci každej aktivity je potrebné stanoviť si aj behaviorálne ciele. Prirodzene je potrebné facilitovať veku primerané a kooperatívne správanie – dieťa má reagovať na svojho partnera v hre, ktorý nesmie robiť nič namiesto neho. Dospelý nemá byť cieľom interakcie dvoch detí, ale jej prostredníkom. V rámci interakcie dvoch detí je potrebné byť flexibilný, rýchlo sa prispôbiť a neprerušovať správanie, ktoré je pozitívne (nedávať príliš veľa inštrukcií, ktoré bránia spontánnemu správaniu).

3. Ciele a obsah vzdelávania

1. ROČNÍK

Ciele

- Poznať bežné sociálne verbálne rutiny,
- iniciovať, udržať a ukončiť rozhovor verbálne,
- podporovať asertívnosť,
- dať zmysel odpovedaniu na jednoduché otázky.
- používať osvojené hrové zručnosti na interaktívne hry s dospelým,
- používať osvojené hrové zručnosti na samostatnú hru,
- podporovať spontánne vyjadrovanie žiadostí nezávisle na situačnom kontexte,
- podporovať schopnosti vybrať si z ponúkaných aktivít,
- vnímať prítomnosť vyjadrovania gestami,
- vyvodiť zmysel z intonácie, výšky, hlasitosti, rytmu, prízvuku.

Obsah

Nácvik konvenčných verbálnych rutín, využívaných v sociálnych interakciách (pozdrav, zdvorilostné frázy zamerané na iného človeka.

Učenie verbálnych schopností na iniciáciu interakcie – rozhovoru alebo hry s učiteľom (dospelými).

Rozprávanie na jednoduché konverzačné témy s dospelým (nácvik v štruktúrovaných podmienkach, s nevyhnutnou mierou vizualizácie na dosiahnutie plynulosti rozhovoru).

Učenie verbálnych schopností na adekvátne verbálne asociálne neverbálne ukončenie rozhovoru s dospelým.

Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností pre 2. ročník

1. Charakteristika predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností. (viď. v úvode predmetu)

2. Proces vyučovania predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností sa bude realizovať 3 hodiny týždenne. V rámci nácviku sociálnych zručností, ak je to potrebné, postupovať nasledovne:

- vybrať si konkrétnu sociálnu zručnosť,
- zručnosť rozložiť na časti/ kroky,
- demonštrovať zručnosť dieťaťu s použitím primeranej procesuálnej schémy ako prostriedku nesociálneho promptu,

3. Ciele a obsah vzdelávania

2. ROČNÍK

Ciele

- Spontánne používať bežné sociálne verbálne rutiny,
- spontánne iniciovať, udržať a viesť jednoduchý verbálny rozhovor,

- učiť sa ďalšie pravidlá rozhovoru, kontrolovať tón a silu hlasu,
- vnímať, rozumieť a používať jednoduché gestá počas rozhovoru,
- učiť sa porozumieť jednoduchým metaforám,
- vedieť reagovať odpoveďami na otázky, týkajúce sa osobných údajov,
- dodržiavať pravidlá správania v triede,
- praktizovať zručnosť až kým ju dieťa nezvládne samostatne.

Obsah

Používanie komunikácie a sociálnych zručností spontánne, v primeraných sociálnych situáciách.

Rozširovanie nadobudnutých schopností na deti, najmä rovesníkov: primerane sa zdraviť pri príchode a lúčení, žiadať o niečo – čakať kým dokončí ten, kto rozpráva, vrátiť niečo s poďakovaním a pod.

Používanie naučených sociálno-komunikačných zručností pri komunikácii s dospelým, precvičovať pravidlá rozhovoru: striedanie rolí, pohľad do očí s partnerom, rozvíjanie už načatej témy rozhovoru, schopnosť držať sa jej a neodbiehať k svojmu záujmu rozhovoru.

Nácvik používania rôzneho tónu hlasu a sily hlasu. Napodobňovanie sily a tónu hlasu s cieľom sebakontroly a sebaovládania pri komunikácii so spolužiakmi.

Priradovanie zmyslu rôznym gestám v hraných situáciách, „prekladanie“ gest do slov a slov do gest, hranie životných situácií a ich sprevádzanie bežnými gestami (nácvik s dospelými, postupný transfer do reálnych situácií).

Vysvetľovanie jednoduchých slovných metafor, ktoré sú veku primerané, precvičovanie ich používania rôznymi formami – hranie, rolí, pracovné listy, čítanie textu a nahrádzanie metafor pravým významom a pod.

Precvičovanie pohotovosti v poskytovaní informácií o sebe v rozhovoroch s dospelým, aj rovesníkmi (meno, adresa, vek a pod.).

Používanie viac-menej stabilných pravidiel správania, viazaných na určité situácie vizualizovaných pre žiaka zrozumiteľnou neverbálnou formou – súvisiacich so životom v škole (čakanie na pedagóga, presun do inej učebne, čakanie v rade na obed a pod.

Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností. (viď. v úvode predmetu)

2. Proces vyučovania predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností sa bude realizovať 3 hodiny týždenne. Priradovanie zmyslu rôznym gestám v dramatizovaných situáciách, „prekladanie“ gest do slov a slov do gest, prehrávanie životných situácií a ich sprevádzanie bežnými gestami. Odporúčaný je nácvik s dospelými a postupný transfer do reálnych situácií.

Vyberať také metafory, ktoré sú primerané veku a komunikačným schopnostiam žiaka. Slovné metafory je potrebné vysvetľovať, precvičovať ich používanie rôznymi formami: v rámci hier, hranie rolí, používaním pracovných listov, čítanie textu a nahrádzanie metafor pravým významom a podobne.

Bežné pravidlá správania, viazané na určité situácie, napr. čakanie na pedagóga, presun do inej učebne, čakanie v rade na obed a pod., môžeme vizualizovať pre žiaka zrozumiteľnou neverbálnou formou.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK

Ciele

- Používať bežné sociálne verbálne rutiny,
- spontánne iniciovať, udržať a viesť jednoduchý verbálny rozhovor,
- učiť sa ďalšie pravidlá rozhovoru,
- vnímať, rozumieť a používať jednoduché gestá počas rozhovoru,
- učiť sa porozumieť jednoduchým metaforám,
- vedieť reagovať odpoveďami na bežné otázky týkajúce sa osobných údajov, bydliska, školy a iné,
- dodržiavať pravidlá správania v triede, v škole a na verejnosti.

Obsah

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností spontánne, v primeraných sociálnych situáciách. Rozširovanie nadobudnutých schopností a zručností na spolužiakov, rovesníkov. Vedieť sa pozdraviť pri stretnutí a lúčení, pri vstupe do miestnosti a odchode z miestnosti, požiadať o niečo, počkať kým dokončí ten, kto rozpráva, vrátiť niečo s poďakovaním a pod.

Používanie naučených sociálno-komunikačných zručností pri komunikácii s dospelým, s rovesníkmi.

Precvičovanie pravidiel rozhovoru – striedanie rolí, pohľad do očí s partnerom, rozvíjanie už načatej témy rozhovoru, držať sa načatej témy rozhovoru, neodbiehať k svojmu záujmu rozhovoru a pod.

Nacvičovanie používania intenzity hlasu za účelom sebakontroly a sebaovládania pri komunikácii so spolužiakmi, rovesníkmi.

Priradovanie zmyslu a významu rôznym gestám v modelových situáciách. Vysvetľovanie jednoduchých slovných metafor a ich používanie.

Precvičovanie pohotovosti v poskytovaní informácií o sebe v rozhovoroch s dospelými, aj s rovesníkmi – meno, adresa bydliska, školy, vek žiaka a iné. Používanie autvrdzovanie zaužívaných pravidiel správania súvisiacich so životom v triede, škole.

Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností pre 4. ročník

1. Charakteristika predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností. (vid'. v úvode predmetu)

2. Proces vyučovania predmetu Rozvoj komunikačných schopností a sociálnych zručností sa bude realizovať 3 hodiny týždenne. Ciele je potrebné dosahovať

rozmanitými spôsobmi, podľa individuálnych kapacít žiaka, ním preferovaných aktivít a vychádzajúc z tvorivosti učiteľa a prirodzených možností sociálneho a komunikačného prostredia školy.

3. Ciele a obsah vzdelávania

4. ROČNÍK

Ciele

- Rozvíjať verbálne rutiny o nové témy súvisiace s častými životnými sociálnymi situáciami,
- spontánne iniciovať a viesť rozhovor k témam, ktoré nie sú obľúbenými témami žiaka a udržať rozhovor pri danej téme (neodbiehať),
- neustále cibriť jemné odtienky pravidiel v rámci rozhovoru,
- učiť žiaka uvedomiť si, či je druhá osoba „účastná“ rozhovoru a ako ju zaujať,
- spontánne používať jednoduché gestá počas rozhovoru,
- rozvíjať porozumenie a používať zložitejšie gestá,
- udržiavať a rozvíjať porozumenie jednoduchých slovných prirovnaní,
- vystavovať žiaka vnímaniu zložitejších slovných metafor a učiť vyjadriť pochybnosti v prípade, že im nerozumie,
- zatelefonovať niekomu bez pomoci,
- viesť primeraný telefonický rozhovor bez pomoci,
- poznať svoje/domáce telefónne číslo,
- rozvíjať primerané správanie na základe jasne určených pravidiel v škole, na rôznych bežných verejných miestach,
- rozumieť vlastným povinnostiam v rámci špecifického prostredia.

Obsah

Sledovaním sociálnych príbehov (kreslených, fotografických, statických, aj dynamických) poskytovanie vzoru sociálnych a verbálnych rutín.

Vizualizácia pravidiel udržiavania rozhovoru, spoznávanie nevhodných prvkov rozhovorov – odbiehanie od témy – sledovaním audiovizuálnych, zvukových, kreslených rozhovorov.

Spoznávanie vonkajších prejavov ľudí, ktorí sú účastníkmi rozhovoru, identifikácia ich zaujatia alebo naopak nezaujmu o pokračovanie rozhovoru – sledovaním audiovizuálnych, zvukových, kreslených rozhovorov.

Používanie rôznych gest počas rozhovorov v hraných scénkach: priradovanie významu gestám. Priradovanie významu jednoduchým slovným prirovnaniam, spájanie sich slovným vysvetlením, synonymom a pod.

Zámerné používanie zložitejších slovných metafor a gest v rámci nácviku komunikačnej schopnosti asociálnych zručností. Nácvik adekvátneho sociálneho správania akladenie otázok v prípade nepochopenia týchto prejavov.

Jasné definovanie primeraného správania v jasne definovanom kontexte (napísané pravidlá, ktoré platia v určitej situácii), ako aj dôsledky za ich porušenie.

Ovplyvňovanie správania jeho podmieňovanie (najmä obľúbenou aktivitou), vizualizácia dôsledkov za dodržiavanie a porušovanie pravidiel (napr. prideľovaním žetónov a pod., kde určitý počet je možné si u pedagóga „vymeniť“ za drobnú vecnú odmenu, obľúbenú činnosť a pod., ale aj naopak – odnímanie žetónov).

Učenie stratégií pútania pozornosti inej osoby (dotyk, tiché zamávanie na diaľku a pod.) – odovzdanie odkazu, spýtanie sa na niečo iného človeka.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.